

מסורת הש"ס

(א) ויבמות ד, ט, (ב) פסחים קי"ח, (ג) ג"א דתיתי מרזיא (ד) ויכ"א בערוך ערך ד' ח' א', (ה) כריתות יא'. צ"ק לב', (ו) [תוספ' פ"ד], (ז) שנועות כח', (ז) [תוספ' פ"ד], (ח) רש"א אין מלקין, (ט) ג"א שנקלה, (י) [מגילה י"ז], (י) [שמות כג] ט' [ע"ז יד:], (יא) וכן תלם כה ג] (יב) ג"ל בבל בחר מו"ע, (ס) דברים כה.

הגהות הב"ח
(א) גמ' (מ"ט מוס' נקלה) תל"מ וי"ב ס"א אין זה: (ב) שם ת"ר אמדוהי לכשילקה יקלה פוטרין ובי' מנ"ד יקלה מלקין ובי' ולא שיקלה כבר כד"ד: (ג) תוס' ד"ה שניהם שוין בדיעי ומיהו:

הגהות הגר"א
[א] גמ' לא יוסיף. נמחק וי"ב על אלה (וב"ה בספריו): [ב] [רש"י ד"ה אין לי כי "לא" צ"ל יוסיף:] [ג] שם לא יוסיף. צ"ל על אלה:

מוסף רש"י
שאין חוסמין אותה. אין סותמין טעמיה לכותה להמינם לו. אלא כופן אותו ומלן. חוסמין ליטנא דקרא נקט, דליף לה מלם תחסוס (יבמות ד.). כל המבזה את המועדים. שטשה מלאכה בחולו של מועד, דכתיב את מה הנלות תשמו, ונפקא לן במסכת חגיגה (י"ח) איסור מלאכה בחולו של מועד (רשב"ם פסחים ק"ח). המקביל לשון הרע. שמקצלו ומאמיתו על חבירו, אפי"ג דלקבוליה לא מיבעי ליה, למונש ליה מיבעי דמפרש במסכת נדה (סא) רשב"ם שם). קרי ביה גמי לא נשיא. נראה צעירי דלא גרסין ליה. דכילאו משמע מלא תשא, שכנסמפר או מעיד הכי טסא צפוי שמע טא (שם). התם רץ. ונמנהו במטסה זו וליכא ונקלה אחיך כיון שנקלה הכי הוא אחיך (שבוטות כח). כל חייבי כריתות שלקין. שהמיו כהן עדים על לאו שעמו כרת ולקו כד', נפטרין ידי כריתתם. שז' אין כ"ד של מעלה נפרעין (תג"ה ד:).

אין חוסמין. אין מגערין זה שלל תאמר אי אפשר צו: **אם המועדות**. חולו של מועד: **הג המלוט** **ששומר**. מפרש בחגיגה (דף יח.) אם בראשון ובשביעי הכי כבר אמור הא לא בלא להזהיר אלא על חולו של מועד שאסור צעשיית מלאכה: **אל תשא ירך עם רשע להיות עד חמס** היינו מעיד עדות שקר: **אנפא**. כמו מיצק ציץ ט': **במספר**. שתי רשעיות מאחריו: **אפילו יסירי כה ואפילו חסירי מדע**. דאין להקפיד בכך: **אי אמרם בשלמא דאפילו חסירי מדע**.

יכולין להעמיד בהן היינו דליתטריך כו' למזרו: **מכה מועטת**. כגון שאמדוהו לפחות מכה כסידור אחד: **אין לי אלא מכה רבה כו'**. רשא דברייתא הכי איתא בסיפרי(אין לי אלא בזמן שמוסיפין על מנין ארבעים על כל אומד ואומד שאמדוהו בית דין מנין ת"ל [א] לא יוסיף מכל מקום מכה רבה אין לי אלא מכה רבה כו' אין לי דמיז על לא יוסיף אלא בזמן שהכה מכות הרבה על האומד מכות מועטות אפילו שתי מכות או אחת מנין דאסור להוסיף ת"ל לא יוסיף [ג] לא יוסיף להכותו על אלה על מנין האומד: **שהוא מכה רבה**. שניתן להכותו ט בעל כורחו. כן נראה לרבי ובגשון אחר קיבל רבי: **ה"ג ת"ר** אחד האיש ואחד האשה צריעי ולא במים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר האיש צריעי והאשה במים וחכמים אומרים אחד האיש ואחד האשה צין צריעי צין במים והתניא רבי יהודה אומר אחד האיש ואחד האשה צריעי אמר רבי יצחק הא דקאמר רבי יהודה אחד האיש ואחד האשה צריעי הכי קאמר שניה שוין צריעי. דמשנתקללו צריעי פטורין אצל במים איכא פלוגתא: **קלא**. נתקלקל צריעי. וליטנא דקרא נקט ונקלה(לשון זלוז): **צין בראשונה צין בשניה**. צין קודם שהכה כלל צין לאחר שהכה והיינו ראשונה הגצה ראשונה שמגביה ידו להכות אם נתקלקל בצותה הגצה מחמת פחד או שנתקלקל בהגצה שניה דהיינו לאחר שהכה: **פוטרין אותו**. דנקלה קרינא ציה דהא קלה: **נפסקה הרלועה**. אם בהגצה שניה נפסקה פוטרין אותו דהא נקלה בצותה הכלה שהכה ואם קודם שהכה נפסקה כשהריס ידו להכות אין זו קלה: **לכשילקה קלה**. פירושו לכשילקה יקלה שאמדוהו שאם ילקוהו מיד יתקלקל צריעי פוטרים דפן יוסיף ונקלה כמיז דאין נותנין לו מכה שיקלה עליה מיד כך שמעתי אצל אמדוהו שלל יתקלקל עד לאחר המלקות מלקין אותו: **קלה תחלה**. קודם שקיבל שום הכאה מלקין אותו אחרי כן: **בתנ"י על אחת כמה וכמה**

שסנהן לו נפשו. דמדה טובה מרובה ממדת פורענות אחד מחמש מאות דצמדת פורענות כתיב (שמות כ) פוקד עון אצות על צנים על שלשים ועל רבעים ובמדה טובה כתיב (שם) עושה חסד לאלפים ומתרגמין לאלפין דרי ארבעה דורות כנגד אלפים דורות היינו אחד מחמש מאות. מיעוט לאלפים אינו פחות משני אלפים וכל שכן אם כפשוטו דמשמע אלפים עד סוף כל הדורות: **דפיצ**. אחר כל העריות ונכרתו הנפשות העושות הרי חייב כרת על הנכשל בהן ונתן חיים למונע וצדל מהם דכתיב קודם העריות ושמרתם את חוקותי ואת משפטי וגו':

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

רבי יהודה אומר (בעיני יתירי כח ו) חסירי מדע. נ"ל דפליג אמנא קמא דאמר אין מעמידין כלל חסירי מדע דאין מדקדקין בדבר דצהא טעמא דגמרא אין נכון לכאורה לומר דלרבי יהודה מעמידין דוקא חסירי מדע:

שניהם שוין (א). ומיהו אשה אף במים: **קלָה**. כל הנתקלקל צריעי איש ואשה משהגביה הרלועה להלקותו בראשונה או צשניה פוטרין אותו ואין מכין אותו כלל אצל נפסקה דוקא כי נפסקה צשניה שלקה אחת ולא שנפסקה בראשון קודם שלקה כלל:

גמ' (א) מ"ט משום נקלה אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה מנין לרצועה שהיא של עגל דכתיב יָארבעים יכנו וסמך ליה לֹא תחסום שור בדישו (ו) ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה דכתיב לא תחסום שור בדישו וסמך ליה כי ישבו אחים יחדו וגו' ואמר (ב) רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה כל המבזה את המועדים כאילו עובד עכו"ם דכתיב יאלהי מסכה לא תעשה לך וסמך ליה את חג המצות תשמור ואמר רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות שקר ראוי להשליכו לכלבים דכתיב ללכלב תשליכון אותו וסמך ליה לא תשא שמע שוא וגו' קרי ביה גמי לא תשיא: ושתי רצועות וכו': תנא גשל חמור כדדריש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע וגו' אמר הקב"ה יבא מי שמכיר אבוס בעליו ויפרע ממי שאינו מכיר אבוס בעליו: ידה טפח וכו': אמר אביי שמע מינה כל חד וחד לפום גביה עבדינן ליה אמר ליה רבא אם כן נפיש להו רצועות טובא אלא אמר רבא אבקתא אית ליה כי בעי מיקטר ביה כי בעי מרפה בה: מלקין אותו וכו': מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא והפילו השופט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר רשעה אחת מלפניו שתי רשעיות מאחריו: אין מלקין אותו וכו': אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן מנין לרצועה שהיא מוכפלת שנאמר והפילו והא מיבעי ליה לגופיה א"כ לכתוב קרא יטוהו מאי הפילו **ש"מ** תרתי: המכה מכה בידו: תנו רבנן יאין מעמידין חונגין אלא חסירי כח ויתירי מדע רבי יהודה אומר אפילו חסירי מדע ויתירי כח אמר רבא בוותיה דרבי יהודה מסתברא דכתיב ילא יוסיף פן יוסיף אי אמרת בשלמא חסירי מדע היינו דצריך לאזהורי אלא אי אמרת יתירי מדע מי צריך לאזהורי ורבנן אין מוזרזין אלא למזוז תנא ככשהוא מגביה בשתי ידיו וכשהוא מכה מכה בידו אחת כי היכי דליתיה מדידיה: והקורא קורא כו': תנו רבנן והגדול שבדיינין קורא השני מונה והשלישי אומר הכהו בזמן שמכה מרובה מאריך בזמן שמכה מועטת מקצר והא אנן תנן חוזר לתחלת המקרא ימצוה לצמצם ואי לא צמצם חוזר לתחלת המקרא תנו רבנן מכה רבה אין לי אלא מכה רבה מכה מועטת מנין ת"ל [א] לא יוסיף אם כן מה תלמוד לומר מכה רבה לימד על הראשונות שהן מכה רבה: נתקלקל וכו': תנו רבנן (ב) אחד האיש ואחד האשה בריעי ולא במים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר האיש בריעי והאשה במים וחכ"א אחד האיש ואחד האשה בין בריעי בין במים והתניא רבי יהודה אומר אחד האיש ואחד האשה בריעי אמר רב נחמן בר יצחק שניהם שוין בריעי אמר שמואל (ב) כפתוהו (ג) ורץ מבית דין פטור מיתיבי (ד) קלה בין בראשונה בין בשניה פוטרין אותו נפסקה רצועה בשניה פוטרין אותו בראשונה אין פוטרין אותו אמאי להוי כרץ התם רץ הכא לא רץ ת"ר (ה) אמדוהו לכשילקה (ו) קלה (ז) פוטרין אותו לכשיצא מבית דין קלה מלקין אותו ולא עוד אלא אפילו קלה בתחלה מלקין אותו שנאמר (והכהו [וגו'] ונקלה ולא (ט) שלקה כבר בבית דין: **בתנ"י** (י) כל חייבי כריתות שלקו נפטרו ידי כריתתם שנאמר ונקלה אחיך לעיניך ככשלקה הרי הוא כאחיד דברי רבי חנניה בן גמליאל ואמר רבי חנניה בן גמליאל מה אם העובר עבירה אחת נוטל נפשו עליה העושה מצוה אחת על אחת כמה וכמה שתנתן לו נפשו ר"ש אומר ממקומו הוא למד שנאמר ונכרתו הנפשות העושות וגו' ואומר אשר

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

כג.

קבו א מיי פ"ב מהל' יבוס הל' יד סמג עשין כא טוש"ע אה"ע סי' קסה סעיף ד [ובכר אלפס תמונות סמוך לסוף פרק ז דף קלז]: **קבה** ב מיי פ"ו מהל' י"ט הל' טז: **קבט** ג מיי פט"ז מהל' סנהדרין הל' ח: **קל ד** ה מיי שם הל' ט: **קלא** ו ז מיי שם הל' יא: **קלב** ח מיי שם פט"ז הל' ו: **קלג** ט י ב מיי שם הלכה ה: **קלד** י מיי שם הל' ז: **מ** [מיי] שם ופ"ב מהל' עדות הל"ד]:

תורה אור השלם
- ארבעים יבנו לא יוסיף פן יוסיף להכותו על אלה מכה רבה ונקלה אחידך לעיניך: דברים כה ג לא תחסם שור בדישו: דברים כה ד - כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם וכן אין לו לא תהיה אשת המת הוציאה לאיש וך יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: דברים כה ה - אלהי מסכה לא תעשה לך: שמות לז יז - את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות אשר צויתך למועד חדש הקאביב כי בחדש הקאביב קצאת ממצרים: שמות לז יח - ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכן אותו: שמות כב ל - לא תשא שמע שוא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חקם: שמות כג א - ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן: ישעיהו א ג - ותיה אם בן הבות ורשע והפילו השפט והגדו לפניך כדי רשעתו במספר: דברים כה ב - כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות הקשות הקשות עמם:ויקרא יח כט

תורה אור השלם

- ארבעים יבנו לא יוסיף פן יוסיף להכותו על אלה מכה רבה ונקלה אחידך לעיניך: דברים כה ג לא תחסם שור בדישו: דברים כה ד
- כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם וכן אין לו לא תהיה אשת המת הוציאה לאיש וך יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: דברים כה ה
- אלהי מסכה לא תעשה לך: שמות לז יז
- את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות אשר צויתך למועד חדש הקאביב כי בחדש הקאביב קצאת ממצרים: שמות לז יח
- ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכן אותו: שמות כב ל
- לא תשא שמע שוא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חקם: שמות כג א
- ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן: ישעיהו א ג
- ותיה אם בן הבות ורשע והפילו השפט והגדו לפניך כדי רשעתו במספר: דברים כה ב
- כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות הקשות הקשות עמם:ויקרא יח כט